

Biblia Mediaevalis Hungarica

Az adatbázis használatával a kutatóknak lehetősége nyílik arra, hogy a latin bibliafordítást (Vulgata) összevessze és megfeleltesse a fellelhető magyar kódexek fordításaival. Az adatbázis az eddigi elképzeléseknek megfelelően 9 kódex idevágó anyagát tartalmazná, ezek időrendi sorrendben a Müncheneri kódex, Döbrentei-kódex, Jordánszky-kódex, Székelyudvarhelyi kódex, Érdy-kódex, Érsekújvári kódex, Virgina-kódex, Winkler-kódex és a Batthyányi-kódex lennének.

A szövegek digitalizálása

Az első ütemben Máté evangéliumának feltöltését terveztük. Az evangélium elkészítésének első lépése a szövegek digitalizálása volt. A kódexek betűhű átíratainak szkennelése után megkezdtük a bibliaversek azonosítását és szétválasztását képszerkesztő programok segítségével. A szöveget a jobb olvashatóság érdekében megtisztítottuk a szennyöződésektől, valamint külön szabályrendszerrel hoztunk létre a verhatárokon található perikópajelek és tagolójelek rögzítésére.

Statikus táblázatok [Mt. 5, 1–5.]

Müncheneri kódex	Döbrentei-kódex	Jordánszky-kódex
L atuan ke ih̄c a gulekezeteket felmene a hēgrē τ micor leült-uolna ^a vepen ^c q hozia q taneit-uani / / ε q zaia megnituan taneituaala oket móduā	Az' lāpva leuaz' iova sokasagot fēl mēre hegre : es hōrē le ō' vōla : hōra mēreaz' ō' taneitua ^a	Lathvan kedyz Jēfus az fereghōt, szemetek az hegyre, es nykron le ylt-wana, yarutauak hew lozva hew tanoyth-vany, es fēl sptkwan hew zayaz, tanoythya vala kōket mondvan
lelki zegenee mezt quec meññēn ^a o'z'zaga	Bodogoc lēk' szegetek mert ovel meññēnek' o'z'zagi	Bodogoc az lelki szegonyek, mert hewek meññēnek' o'z'zagi.
Bodogoc kēgefēe mezt ok biriac a földēt	ok vīgataltanak	Bodogoc kēk' līnak' mert hewik mezt vīgataltanak.
Bodogoc kie fīz'nae mezt ok me'z'igaztalt'nae	gōnek : mezt ok földēt bīl'ak	Bodogoc az kēgefēek, mert hewik hīr yak az földēt.

Ezek után, ismét a frissen elkészültekre támaszkodva megkezdtük a keresőrendszer alapját képező kulcsszavak rendszerének kidolgozását. A kulcsszavak összegyűjtésénél szem előtt tartottuk, hogy ne csak magát a szóalakot, hanem a lexémát is tároljuk, így módon lehetővé váljon az adatbázis többszempontú keresése: nemcsak az előforduló szóalakokra, hanem tetszőleges szóra, illetve szórészekre, toldalékokra is irányíthatjuk a keresést.

A Biblia Mediaevalis Hungarica munkacsoport 2008 elején alakult az ELTE Bölcsészettudományi Karán, Bárzsi Ildikó kezdeményezésére. A munkálatok a Sermones compilati kutatócsoport munkájához kapcsolódva, Bárzsi Ildikó és Haader Lea tanárnők vezetésével kezdődtek meg. A munka immár 4. féléve folyamatosan tart, kezdetekor a Bölcsészettudományi Informatika diszciplináris minor keretein belül működött, a tavalyi évtől pedig a magyar szakos alapképzés speciális kollégiumán folytak a munkálatok. A munkacsoport célja egy kódexek anyagára épülő, párhuzamos bibliafordításokból álló internetes adatbázis létrehozása.

Vulgata Clementina	Müncheni-kódex	Döbrentei-kódex	Jordánszky-kódex
A tui micor gūlēt vōla iēsu <herodes kirāfak> <napiban iēsu> hōnak betecben herodes kirāfak napiban iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	A tui micor gūlēt vōla iēsu <herodes kirāfak> <napiban iēsu> hōnak betecben herodes kirāfak napiban iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Mikron' zletet vōla iēsu <herodes kirāfak> <napiban iēsu> hōnak betecben herodes kirāfak napiban iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Mykron azert zletet vōna Jēfus Judēnak betecben, Herodes kirāfak ydēben, yme nap kelettrē yvōnek kyrafak Jerwāfamben monvān
Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Hōl vōgan, ky zletet ydōnak kyrafak! Mezt lēvō hōl ceyllaz nap keletre, es yvōthōvak ymaday kōket.
Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Hōlvan kedez herodes kyraf'ert, mezt zomokōk, es mynd tēlyer Jerwāfamben vōlō ezvōn.
Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Es ege' ērtvōn mynd az pōp' fēyōdōmeket es napōk'ek' fāhōdōy, thōdōk'ek' vala hōl thōlyk hōl zletetvōnek az x'p'as.
Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Herodes kirāfak / Hōl vōgan ki gūlēt iēsu herodes kirāfak / mezt lēvō / iēsu napietrē / ipevak kīral ok lervāzōbe	Asok' kedezh monvānak hōl m'ky: Judēnak betecben-ten.

Az adatbázis lényege, hogy teljesen platformfüggetlen, minden előzetes telepítés nélkül működő és olvasható, tehát csak egy működő internetkapcsolat és egy böngésző-program szükséges hozzá. Pillanatnyilag az Újszövetségen dolgozunk, mivel ebből az ómagyar szövegekben több fordítás áll rendelkezésünkre. Az említett kódexek közül a Müncheneri kódex és a Jordánszky-kódex képezi az alapot, ugyanis ezekben mind a négy evangélium teljes fordítása megvan. A többi kézirat részleteket tartalmaz, közülük legtöbbit a Döbrentei-kódex, melyben egy teljes egyházi évre szóló lecke- és evangéliumrészlet szerepel.

A versek szétválasztása [MünchK, Mt. 5, 1–5.]

Capit V 5	Bodogoc
L atuan ke ih̄c a gulekezeteket felmene a hēgrē τ micor leült-uolna ^a vepen ^c q hozia q taneit-uani / / ε q zaia megnituan taneituaala oket móduā (3) Bodogoc lelki zegenee	L atuan ke ih̄c a gulekezeteket felmene a hēgrē τ micor leült-uolna ^a vepen ^c q hozia q taneit-uani / / ε q zaia megnituan taneituaala oket móduā lelki zegenee mezt quec meññēn ^a o'z'zaga Bodogoc kēgefēe mezt ok biriac a földēt Bodogoc kie fīz'nae mezt ok me'z'igaztalt'nae (6) Bodogoc

Ezt felhasználva következő lépésként elkészítettük a teljes Máté-evangélium három legfontosabb kódexét felvonultató statikus táblázatokat, mely még csak a félkész állapotot tükrözi, de már most alkalmazható az összevetésre és bizonyos kutatások elvégzésére.

Kulcsszavak készítése [MünchK, Mt. 5, 1.]

L atuan ke ih̄c a gulekezeteket felmene a hēgrē τ micor leült-uolna ^a vepen ^c q hozia q taneit-uani /	
látván,	a
lát	
kedig	Jézus
	gyülekezeteket, gyülekezet

Távlati célunk az adatbázis kiteljesítése, teljes feltöltése, használhatóságának javítása.